

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА
З ПИТАНЬ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ**

Вивчаються питання вдосконалення правового статусу Державного агентства з питань електронного урядування України. Досліджуються функції Агентства як генерального державного замовника Національної програми інформатизації. Аналізується діяльність державного підприємства «Державний центр інформаційних ресурсів України» та роль Національного центру електронного урядування у процесі виконання Агентством своїх завдань.

Ключові слова: електронне урядування, інформаційне суспільство, Національна програма інформатизації, Державне агентство з питань електронного урядування України, державне підприємство «Державний центр інформаційних ресурсів України», Національний центр електронного урядування.

Изучаются вопросы усовершенствования правового статуса Государственного агентства по вопросам электронного управления Украины. Исследуются функции Агентства как генерального государственного заказчика Национальной программы информатизации. Анализируется деятельность государственного предприятия «Государственный центр информационных ресурсов Украины» и роль Национального центра электронного управления в процессе выполнения Агентством своих задач.

Ключевые слова: электронное управление, информационное общество, Национальная программа информатизации, Государственное агентство по вопросам электронного управления Украины, государственное предприятие «Государственный центр информационных ресурсов Украины», Национальный центр электронного управления.

The article is devoted problems of legal status of the State Agency for e-governance in Ukraine. We study the functions of the Agency as the general state of the customer the National Informatization Program. Analyzes the activities of the State Enterprise "State Center for Information Resources of Ukraine" and the role of the National Center for e-governance in the implementation of the Agency of its tasks.

Key words: e-governance, information society, National Informatization Program, State Agency for e-governance of Ukraine, State Enterprise "State Center for Information Resources of Ukraine", National Center for e-governance.

Вступ. Одним із пріоритетів України визнано розвиток інформаційного суспільства, впровадження якого сприятиме створенню умов для відкритого і прозорого державного управління. Одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства є електронне урядування.

Згідно з абз. 10 п. 2 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» уряд проводить державну політику у сфері інформатизації [1]. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів (ч. 2. ст. 1 Закону).

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу нормативно-правових джерел, що регламентують діяльність Державного агентства з питань електронного урядування України, а також інституцій, що належать до сфери його управління.

Результати дослідження. Провідним центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування, є Державне агентство з питань розвитку електронного урядування України (далі – Агентство). Крім того, відповідно до п. 1 Положення

про Агентство цей орган реалізує державну політику також у сфері інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства [2].

Наприкінці 2016 року у правовому статусі Державного агентства з питань розвитку електронного урядування України відбулися певні зміни.

Ще у Плані пріоритетних дій уряду на 2016 рік було передбачено передачу Державному агентству з питань електронного урядування функції формування державної політики у сфері електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства. Обґрунтуванням при цьому слугувала потреба в ліквідації дублювання функцій та відсутність єдиної політики у цій сфері, а в якості очікуваних результатів у Плані зазначена «оптимізація процесів та політики у цій сфері» (стратегічний пріоритет І «Підвищення якості державного управління та державних послуг», розділ 4 «Впровадження електронного обміну документами та електронної взаємодії між державними органами», п. 4) [3].

У ІV кварталі 2016 року на сайті Агентства з'явився проект постанови Кабінету Міністрів України під назвою «Деякі питання забезпечення діяльності Державного агентства з питань електронного урядування» [4].

Цей проект було прийнято, але не в тому вигляді, в якому пропонувалося його розробниками. Йдеться про бажання отримати для Агентства спеціальний статус, на що уряд не пішов.

У проекті статус Агентства окреслено таким чином: «Державне агентство з питань електронного урядування України (далі – Агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства» [4].

А у постанові уряду від 16 листопада 2016 року № 887, яка набирає чинності з 1 січня 2017 року, мова йде про те, що Агентство є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства. Основна зміна полягає у тому, що діяльність Агентства тепер спрямовується і координується безпосередньо Кабінетом Міністрів України, а не через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства [5].

Що ж стосується питань формування державної політики у зазначених сферах, цим із 1 січня 2017 року опікується Міністр Кабінету Міністрів України, про що зазначено у пункті 7 розглядуваної постанови. Відповідно, пункт 3 Положення про Міністра Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою уряду від 24 червня 2016 року № 394, доповнено новим підпунктом 3 [6].

Агентство має численні функції щодо розвитку електронного урядування. Зокрема, відповідно до покладених на нього завдань Агентство:

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, належне функціонування Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України з можливістю інтеграції інформаційних ресурсів центральних та місцевих органів виконавчої влади, що розміщені в Інтернеті;
- координує діяльність органів виконавчої влади, пов'язану зі створенням та інтеграцією електронних інформаційних систем і ресурсів в Єдиний веб-портал органів виконавчої влади та наданням інформаційних та інших послуг через електронну інформаційну систему «Електронний Уряд»;
- координує та контролює роботи, пов'язані зі створенням, веденням і забезпеченням функціонування Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів, визначає правила користування ним;
- розробляє вимоги до форматів даних електронного документообігу в державних органах;
- здійснює у межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;
- забезпечує функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади;
- здійснює у межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо функціонування електронного документообігу;
- бере участь у здійсненні заходів із застосування електронного цифрового підпису;
- бере участь у створенні Єдиного державного порталу адміністративних послуг;
- сприяє впровадженню у державних органах та органах місцевого самоврядування технологій електронного урядування тощо [2].

Розгляд повноважень Державного агентства з питань електронного урядування у сфері саме електронного урядування видається закономірним, виходячи із самої його назви. Але першою зі сфер, в якій реалізує державну політику Агентство, є сфера інформатизації.

Необхідно відзначити, що згідно з п. 3 Положення Агентство відповідно до покладених на нього завдань виконує функції генерального державного замовника Національної програми інформатизації, зокрема:

- здійснює моніторинг у сфері інформатизації;
- погоджує галузеві, регіональні програми та проекти інформатизації, програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування, здійснює їх координацію і вносить подання Кабінетові Міністрів України щодо зупинення виконання таких програм та проектів;
- забезпечує методологічну, нормативно-правову, інформаційну та організаційну підтримку процесів формування і виконання Національної програми інформатизації;
- доповідає щороку Кабінетові Міністрів України про стан інформатизації в Україні;
- подає щороку Кабінетові Міністрів України завдання Національної програми інформатизації на наступні три роки і проект програми завдань (робіт) на наступний бюджетний рік;
- вносить Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Національної програми інформатизації [2].

Слід зауважити, що формулювання окремих функцій генерального державного замовника Національної програми інформатизації з наведеного переліку дещо відрізняються від такого переліку у ст. 22 Закону України «Про Національну програму інформатизації».

Генеральний державний замовник має право:

– здійснювати нагляд і контроль за формуванням та виконанням Національної програми інформатизації;

– припиняти договори (контракти) на виконання окремих завдань (проектів) Національної програми інформатизації на підставі даних, що свідчать про неможливість виконання робіт виконавцем у повному обсязі;

– виконувати функції державного замовника відповідно до законодавства.

Генеральний державний замовник зобов'язаний:

- здійснювати координацію державних, галузевих, регіональних програм та проектів інформатизації, програм та проектів інформатизації органів місцевого самоврядування;
- здійснювати моніторинг у сфері інформатизації;
- забезпечувати методологічну, нормативно-правову, інформаційну та організаційну підтримку процесів формування і виконання Національної програми інформатизації;
- доповідати щорічно Кабінетові Міністрів України про стан інформатизації в Україні;
- подавати щорічно Кабінетові Міністрів України завдання Національної програми інформатизації на наступні три роки і проект програми завдань (робіт) на наступний бюджетний рік;
- вносити Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Національної програми інформатизації [7].

Потрібно наголосити, що, хоча останні зміни до Закону України «Про Національну програму інформатизації» було внесено у 2015 році, частиною другою ст. 10 цього Закону і досі встановлено, що генеральним державним замовником Національної програми інформатизації є центральний орган виконавчої влади, визначений Президентом України, що суперечить нормам Конституції України.

Адже відповідно до п. 9 і 9-1 ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів України спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади; утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади.

Згідно зі ст. 11 Закону України «Про Національну програму інформатизації» для управління і контролю за процесом формування та виконання Національної програми інформатизації, її коригування Кабінет Міністрів України за поданням Генерального державного замовника призначає її керівника.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 травня 2015 р. № 550-р Голову Державного агентства з питань електронного урядування України Олександра Володимировича Риженка було затверджено керівником Національної програми інформатизації.

До основних повноважень керівника Національної програми інформатизації належить організація відбору окремих завдань (проектів) на етапі формування Національної програми інформатизації; організація контролю за відбором виконавців окремих завдань (проектів) Національної програми інформатизації; внесення Генеральному державному замовнику пропозицій щодо:

- формування завдань Національної програми інформатизації на наступні три роки;
- формування програми завдань (робіт) з інформатизації на наступний бюджетний рік;
- подання пропозицій щодо внесення змін до Національної програми інформатизації;
- керівництво роботою науково-технічної ради з Національної програми інформатизації;
- організація приймання виконаних завдань (робіт) з інформатизації;
- організація експертизи окремих завдань (проектів) Національної програми інформатизації та Програми в цілому;
- інші повноваження з формування та виконання Національної програми інформатизації [7].

Основні напрями державної політики у сфері електронного урядування в Україні впливають із завдань щодо забезпечення його розвитку, які були закріплені у Концепції розвитку електронного урядування в Україні:

- 1) удосконалення принципів державного управління, структури і функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 2) визначення переліку адміністративних послуг, які надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, і переведення їх в електронну форму;
- 3) удосконалення адміністративних процесів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування шляхом використання інформаційно-телекомунікаційних технологій;
- 4) створення інформаційної інфраструктури електронного урядування.

Враховуючи пріоритетність розвитку електронного урядування (у тому числі як напряду реформування державного управління), слід зазначити, що безпосереднім виконанням завдань Агентства, зокрема щодо забезпечення функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, займається Державне підприємство «Державний центр інформаційних ресурсів України» (ДП «Держінформресурс»), яке належить до сфери його управління.

Основною метою діяльності ДП «Держінформресурс» є задоволення потреб держави і суспільства в розвитку і впровадженні новітніх інформаційних технологій в Україні, створенні системи національних інформаційних ресурсів шляхом систематичного здійснення науково-дослідної, виробничої та іншої господарської діяльності.

Завданнями ДП «Держінформресурс» є:

- здійснення науково-технічної діяльності у сфері інформатизації та інформаційних технологій, у тому числі проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських, проектно-конструкторських, технологічних, проектно-пошукових робіт, створення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інших робіт, пов'язаних із доведенням наукових і науково-технічних знань до практичного застосування;
- реалізація загальнодержавних проектів та окремих завдань (проектів) Національної програми інформатизації, здійснення взаємопов'язаних проектів, спрямованих на розвиток інформаційних ресурсів соціально-економічного значення, застосування інформаційних технологій на всіх рівнях управлінської діяльності;
- формування системи національних інформаційних ресурсів, створення загальнодержавних та відомчих мереж інформаційного забезпечення, розроблення і впровадження нових загальнодержавних, галузевих та інших автоматизованих інформаційних та інформаційно-аналітичних систем підтримки діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, створення баз і банків даних, формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг, забезпечення ефективного використання електронних інформаційних ресурсів;
- інтеграція загальнодержавних та регіональних інформаційних та інформаційно-аналітичних систем, баз і банків даних, організація і підтримка міжвідомчої інформаційної взаємодії та ін. [8].

Крім того, в якості структурного підрозділу ДП «Держінформресурс» утворено Національний центр електронного урядування (НЦЕУ). Відповідно до Положення про Національний центр електронного урядування, затвердженого наказом Генерального директора ДП «Держінформресурс» від 3 лютого 2014 р., основними завданнями НЦЕУ є:

- координація робіт, що ініціюються органами державної влади, органами місцевого самоврядування та експертами у напрямі розбудови елементів електронного урядування;
- збір, систематизація та поширення інформації з розвитку електронного урядування;
- організація експертно-дослідницької діяльності щодо пошуку ефективних рішень у сфері електронного урядування;
- організація та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів з електронного урядування;

– створення і забезпечення організаційної, технологічної, технічної, експертно-навчальної методичної та кадрової бази для розвитку електронного урядування;
 – розробка типових рішень і пілотних проєктів на підтримку впровадження електронного урядування тощо [9].

Висновки. У зв'язку зі змінами щодо діяльності Державного агентства з питань електронного урядування України, внесеними згідно з Постановою уряду від 16 листопада 2016 року № 887, Агентство отримало більше свободи і простору для здійснення своїх повноважень. З іншого боку, збільшено і обсяг відповідальності.

Частиною другою ст. 10 Закону України «Про Національну програму інформатизації» встановлено, що генеральним державним замовником Національної програми інформатизації є центральний орган виконавчої влади, визначений Президентом України, що суперечить нормам Конституції України.

Безпосереднім виконанням завдань Агентства, зокрема щодо забезпечення функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, єдиного інформаційного веб-ресурсу звернень громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування займається Державне підприємство «Державний центр інформаційних ресурсів України» (ДП «Держінформресурс»), яке належить до сфери його управління.

Крім того, в якості структурного підрозділу ДП «Держінформресурс» утворено Національний центр електронного урядування, основними завданнями якого є збір, систематизація та поширення інформації з розвитку електронного урядування; організація експертно-дослідницької діяльності щодо пошуку ефективних рішень в сфері електронного урядування; організація та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів з електронного урядування тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 492 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 р. № 418-р «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
4. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення діяльності Державного агентства з питань електронного урядування» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 887 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності Державного агентства з питань електронного урядування» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 394 «Про Міністра Кабінету Міністрів України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
7. Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР «Про Національну програму інформатизації» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
8. Цілі та завдання державного підприємства «Державний центр інформаційних ресурсів України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dir.gov.ua>
9. Положення про Національний центр електронного урядування, затверджене наказом Генерального директора ДП «Держінформресурс» від 03.02.2014 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nc.gov.ua>